

Budapest jövője.

— Lajta Béla átvett terve. —

A Magyar Építőművészek Szövetségének folyó hó 10-én, csütörtökön Vidor Emil mester elnöklésével tartott értekezleten Lajta Béla építő egy tervet mutatott be az Andrássy-ut torkolatának kiképzéséről és ezen kiképzéssel kapcsolatosan egy új központi városháza elhelyezéséről, valamint az Erzsébet-sugárutnak az Erzsébet-hidig való meghosszabbításáról. A M. É. Sz. tagjai nagy érdeklődéssel fogadták a tervet és folyó hó 17-én, csütörtökön, rendes ülés keretében fogják azt részletesen megvitatni.

Mi a tervet e cikk keretében közöljük, mert a terv nemcsak a szakemberek, hanem a nagyközönség érdeklődésére is számot tarthat.

Érezzük, hogy ennek a szabályozásnak kérdése már elodázhatatlan. Kellő előrelátással már rég meg kellett volna történnie, akkor, a mikor a telekértékek nem emelkedtek a mai árak magasságára, a mikor aránylag csekély összegekkel sokat lehetett volna elérni.

Ha az Andrássy-utat annak megteremtése idejében, a Városligetből kiindulva, neki-viszik a Lánchidnak, a rendezés két és fél millióval került volna többé. Szegényes viszonyainknál fogva Andrássy elejtette ezt a tervet. Az utolsó 15 esztendőben ismételtlen megkísérelték az Andrássy-ut meghosszabbításának kérdését megoldani. Nem bírták. Mert az első nagy hibát kifogástalanul megjavítani apró eszközökkel nem lehet. Igaz, hogy a város pénzügyi viszonyai sem voltak olyanok, a melyek egy nagyobb szabású rendezést lehetővé tettek volna, és nem a közmunkák tanácsának hibája, — a mint ezt folyton hangoztatják, — hogy egy nagyobb szabású városrendezés a szóbanforgó helyen nem történt meg. A közmunkák tanácsánál épp úgy érzik és tudják, hogy szükség van egy nagyobb szabású városrendezésre, mint másutt, és ha eddig nem csinálták meg, annak részben a pénzhiány is oka volt.

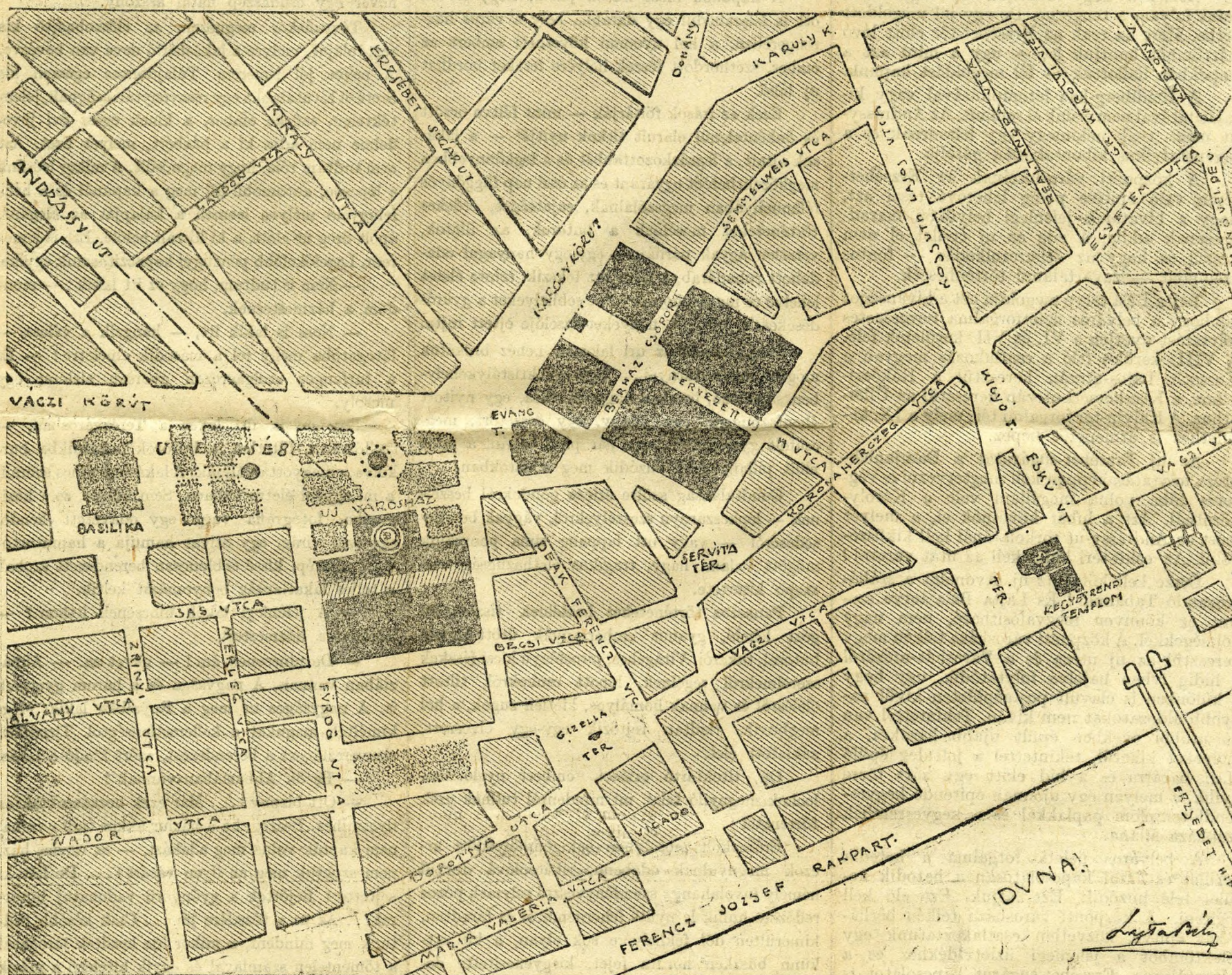
Bárczy polgármester nagyszabású ember. Gyorsan meglát valamit, határozottan cselekszik. Megcsinálta a Tabán rendezését — a közmunkák tanácsával és meg fogja csinálni ezt a városrendezést is. A közmunkák tanácsa pedig ebben az esetben is épp oly készséggel fog hozzájárulni a tervhez, mint a Tabán szabályozásának tervéhez.

A Tabán szabályozása ugyanis első lépés annak a nagy tervnek a megvalósításához, a mely a jövő időkhöz városunk intézőinek mindenkoron feladata lesz. Alig tudunk még egy világvárost, a melynek fekvése annyira szép volna, mint Budapesté. A folyam egyik oldalán egy világváros fejlődésére gyönyörűen alkalmas sík terület, a folyam másik partján hatalmas dombos vidék, ideális lakóhely, ideális kertváros.

Utakat, csatornázást, vízvezetéket, kitűnő világítást és sok és jó közlekedési eszközt vigyünk a budai hegyek közé!

És alkossuk meg jól az építésügyi szabályzatokat, hogy a telekspekuláczió ne legyen tere! Akkor Budapest lakói olcsón és egészségesen fognak lakni a dombokon, közel a város szívéhez. Ez lesz azután Budapestnek egy olyan sajátossága, a melyet büszkén mutogathatunk minden idegennek.

AZ ANDRÁSSY-UT TORKOLATANAK KIKEPZÉSE. — A KÖZPONTI VÁROSHÁZA ELHELYEZÉSE AZ ERZSÉBET-TÉREN. — AZ ERZSÉBET SUGÁRUT MEGHOSSZABBÍTÁSA AZ ERZSÉBET-HIDIG.

Ezt a kérdést a budai hegyekre vonatkozólag meg kellett mindenek előtt oldani.

De hiányzik valami, a mi éppen olyan fontos, mint a Tabán szabályozása, valami, a mi megvan minden számbavehető városban, egy nagy és monumentális, egy világváros méreteihez illő tér.

Monumentális épületek, a melyek kellőképp érvényre jutnak. Monumentumok, a melyek kellőképp vannak elhelyezve, és mindez gyakorlatiasan megoldva főbb utvonalak keresztezésénél, azért, hogy a monumentális tér ne legyen holt pont a városban, hanem ellenkezőleg, gócpontja a minden irányból érkező és egy helyben találkozó forgalomnak.

Azok a szempontok tehát, a melyek bennünket egy ilyen városrendezés megbírásiánál vezetnek, esztétikai szempontokkal kapcsolatos gyakorlati kívánságok.

Most térjünk át arra, hogy mire van szükségünk.

Szükségünk van elsősorban arra, hogy a belvárosból már-már kiszoruló üzlethelyiségeknek helyet adjunk, hogy a belváros körül csoportosuló kerületek üzleti forgalma és a belváros üzleti forgalma között szerves kapcsolatot létesíthessünk.

Szükségünk van arra, hogy az Erzsébet-hidig és a Lánchidig a VI. és VII. kerületekből a forgalmat kellőképp lebonyolíthassuk. Szükségünk van esztétikai szempontokból egy monumentális, nagyszabású térre és egy jól elhelyezett központi városházára.

Vizsgáljuk meg már most Lajta Béla tervét és vizsgáljuk meg, mennyire nyerne ezen szükségletek benne kielégítést.

A tervben négy lényeges gondolat van.

1. Lebontja a Bazilikától a Deák Ferenc-

térig terjedő két háztömböt, mely a Wodianer-háztól a Marokkói-udvarig és Heidelberg-háztól a Kaszeli-féle házig terjed. A Váci-körut, Lipót-tér, Nagykörösi-utca, Erzsébet-tér és Deák-tér közötti két telektömböt. Ezen a téren parkot létesít. A kisajátítandó terület hatezerhatszáznyolcvankilenc négyzetöl.

2. Az ezen parkhoz csatlakozó mai Erzsébet-térből, a mely hatezeregyszázhuszonhárom négyzetöl, beépít körülbelül négyezer négyzetöl egy új központi városházával, úgy hogy az épület tornya az Andrássy-ut tengelyébe essék, hogy udvarán a Sas-utca keresztülmenjen és hátsó homlokzata a Bécsi-utca vonalába kerüljön.

3. A jelenlegi központi városháza telkét, a mely tizenegyszerharminczöt négyszögöl, beépíti bérházakkal és üzletházakkal.

4. A tervezett Erzsébet-sugarutat meghosszabbítja a központi városháza telkén épült bérház-csoporton keresztül az Erzsébet-hidig.

A lebontandó 6700 négyszög kisajátíthatásához szükséges pénzt tehát elő lehet teremteni a központi városháza telkéből, a mely 11030 négyzetöl és az utcák és a tervezett tér levonása után is 8000 négyzetöl.

Ezen telkek többlet árának és jobban értékesíthetők a lebontandó telkek átlagánál. Harmincz évi adómentességgel bírnak és közelebb fekszenek a belváros detail kereskedelmi üzletvidékéhez.

Másrészt a város elad 11030 négyzetöl területet és kap 12900-at, a melyből négyezret beépít a Városháza céljaira, 8900 pedig szabad tér marad, de a határoló utcák területével körülbelül 16000 négyzetöl szabad terület.

Kapunk tehát egy gyönyörű monumentális teret a város közepén, a melynek északi oldalán a Szt. István-templom gyönyörű épülete fog kellőképp érvényre juthatni, szembe vele a tér hosszmetsetzen egy új evangélikus templom fog állni, a melyet a tervező homlokzattal a Bazilika épülete felé fordít, nyugati oldalán a központi városháza épülete, a melyet már az ezredéves emlékmű helyéről lehet majd látni. Egy hatalmas perspektíva, a mely Páris axiális megoldásaihoz hasonló! Végre egy városháza, a mely forgalmi középpontban áll, mint a müncheni, mint a brüsszeli városházák, a város forgalmas, nagy piacán, a nyugati kultúra metropolisának székházaihoz hasonlóan, pezsgő élettel. Mert a városházában üzletek kell hogy legyenek. A fürdő-utcai oldalon, a harminczad-utcai részen és a Bécsi-utca és a Fürdő-utca között.

Üzletek kellenek a városházában és ilyen mennyiségben, mert — jövedelmezni fognak és az építkezésbe fektetendő tőkét jórészt törlesztik.

Ezen a téren elhelyezhetjük majd nagyjaink szobrát, úgy, mint sehol eddig ebben a városban, kellő monumentálissal a tengelyekben, kellő intimitással a parkban és a járdák mentén.

És ez a tér olosó, mert ilyen nagygyá épp a csatlakozó utcák és terek teszik.

A Fürdő-utczát pedig nem kell majd kiszélesíteni. A Lánchid felé irányuló forgalmat a teret keresztül szelve le lehet bonyolítani a Zrínyi-utczán, Fürdő-utczán és az esetleg meghosszabbítandó Mérleg-utczán keresztül.

Az Andrássy-utat szerencsésen meghosszabbítani nem lehet, olyan ferdén vág bele a Váci-körutba, olyan áldozatokat kívánna

a belvárosban kisajátítandó telkeknél és új iránya annyira megfosztaná a jelenlegi karakterétől, hogy a meghosszabbítás terve feltétlen eljuttatandó.

Bele kell hogy torkoljon egy nagy térbe, mint folyam a tengerbe. De egy jól megoldott térbe. Mert ha csak az Erzsébet-tér előtt lévő háztömböt bontjuk le, — úgy a mint azt a napokban hallottuk — fél megoldást kapunk.

A Heidlberg-ház letompításával vagy kisajátításával nem érünk el semmit. Az Andrássy-ut mégis csak nekimegy egy házsornak és a perspektivikus kibontakozást gátolja.

A központi városházának az Erzsébet-téren való építése pedig lehetővé teszi azt, hogy a hivatalok jelenlegi helyükön maradhassanak addig, a míg az új épület el nem készül és hogy az áthurczolkodás — fontos szempont — zavartalanul történhessék.

Lajta Béla terve megoldja azt a kívánságot is, hogy a belváros üzletforgalma természetes folytatást nyerjen a VI. és VII. kerületek felé. A VIII. kerület felé a csatlakozás megvan a Kossuth Lajos-utczán keresztül a Rákóczi-utchoz, a Kecskeméti-utczán keresztül az Üllői-utchoz. A Kálvin-tér forgalmi tér, mely a IX. kerülethez is átmenetet képez.

Az új Erzsébet-sugárutat a Damjanich-utca folytatásaképpen kell megtervezni és végzetes hiba volna megállani vele a Károly-körutnál. Azt a hibát követnők el, a melyet most az Andrássy-ut torkolatánál kell kiküszöbölni. Az eskü-téri hidig kell az utat vezetni!

Össze kell kötni az új utvonalat a szabályozandó Tabánnal! És Lajta Béla terve szerint ez könnyen megvalósítható, nem nagy költségekkel. A központi városháza telkén megy keresztül az új utca és a Városház-utczától a hidig ivben hajolva folytatódik, úgy hogy a különben is elavult postaépületen kívül nagyobb áldozatokat nem kíván. Tekintettel van az utóbbi években épült újabb házakra, a melyeket kikerül, tekintettel a jelenleg épülő Haris-bazárra és a hid előtt egy zárt térre nyílik, a melyen egy ujonnan építendő kegyesrendi templom paplakkal és a kegyesrendiek székháza állana.

A belváros üzleti forgalma a hetedik kerület és azzal kapcsolatosan a hatodik kerület felé huzódik. Ezt látjuk. Ezt elő kell segíteni. A központi városháza telkén bérházakat építve, közvetlen csatlakoztatunk egy telektömböt a jelenlegi üzletvidékhez és a folytatólagos Erzsébet-sugárut kapcsolatot is teremt vele. Az Erzsébet-sugárut tengelyébe akarták állítani a központi városháza új épületét is. A városházát oda építeni nem szabad. Egy olyan tengelybe, a mely ott törik meg, a hol nem szabadna, hogy megtörjön!

A városházát egy oldalról sem lehetne kellőképp érvényre juttatni. Még ha üzletek is volnának benne, utját állaná a városi élet egészséges vérkeringésének. Egy nagy háztömb, a mely akadály volna, a mint hogy most is akadály.

Üdvözljük Lajta Béla eszméjét, a melynek megoldását első sorban a főváros közönységétől várjuk, és reméljük, hogy polgármesterünk, a ki a főváros fejlődését oly hatalmas kézzel viszi előre, ezt a tervet is meg fogja valósítani. Bizunk a közmunkák tanácsának bölcs segítségével, a melylyel nagy tervek megvalósításánál első helyen áll. Elismeréssel adózunk a Magyar Építőművészek Szövetségének, ennek a fiatal, életerős, művészi egyesületnek, a melyből az eszme utnak indult.